

Sammanfattning

En tidigare anställd hos en stiftelse för talan mot stiftelsen och yrkar skadestånd under påståendet att stiftelsen brutit mot överenskommelser som ingåtts i samband med att överenskommelse träffades om att anställningen skulle upphöra. Fråga om tvisten är en arbetstvist.

ARBETSDOMSTOLENBESLUT
2003-12-17
StockholmBeslut nr 113/03
Mål nr B 101/03**KLAGANDE**

Stiftelsen Skogsbrukets Forskningsinstitut, 817602-9786, Glunten Uppsala
Science Park, 751 83 UPPSALA
Ombud: advokaten Lars Jelder, Advokat AB L.K. Jelder , Box 22253,
104 22 STOCKHOLM

MOTPART

A.J., med firma BeFore i Bandhagen
Ombud: advokaten Lars Hartzell, Elmszell Advokatbyrå HB,
Gamla Brogatan 32, 111 20 STOCKHOLM

SAKEN

skadestånd på grund av avtalsbrott; nu fråga om domstolens behörighet

ÖVERKLAGAD DOM

Uppsala tingsrätts dom den 1 september 2003 i mål nr T 979-02

Stiftelsen Skogsbrukets Forskningsinstitut (SkogForsk) är en forskningsstiftelse för skogsbruket. A.J. har, med vissa avbrott, varit anställd vid SkogForsk och dess föregångare sedan 1970-talet. Under åren 1997 och 1998 var han tjänstledig från SkogForsk för att bedriva egen verksamhet i konsultfirman BeFore.

Den 10 december 1999 ingick parterna en skriftlig överenskommelse, i målet kallad ramöverenskommelsen, om att A.J. skulle sluta sin anställning hos SkogForsk per den 1 januari 2000 och på nytt övergå till att bedriva egen verksamhet i BeFore. Om vissa frågor rörande hans pension inte var lösta före den 1 januari 2001 skulle han betraktas som tjänstledig fr.o.m. den dagen. Enligt överenskommelsen skulle SkogForsk under åren 2000 och 2001 bland annat anlita A.J. att på uppdragsbasis genomföra ”de enkäter avseende kostnader och intäkter i skogsbruket (skogsbruksenkäterna) samt eventuellt anslutande konkurrensanalyser som kan komma att aktualiseras under perioden”. I ett samtidigt ingånget avtal om uppdrag avseende enkäter och konkurrensanalyser, i målet kallat uppdragsavtalet, sägs bl.a. att ”SkogForsk anlitar BeFore för enkäter under år 2000 och 2001” samt att ”SkogForsk marknadsför inte aktivt egna uppdrag baserat på enkäterna år 2000-2001. Vid förfrågan om sådana hänvisar SkogForsk i första hand till BeFore”. Efter vissa diskussioner kring finansieringen av A.J:s avtalspension slutade A.J. sin anställning hos SkogForsk per den 1 maj 2001.

Under 2001 genomförde Statsskogsutredningen en offentlig upphandling av uppdrag avseende ”översiktlig analys av statlig skogsförvaltning”. Förfråg-

ningsunderlaget är daterat den 6 juni 2001 och enligt detta skulle anbud inkomma senast den 29 juni 2001. Två anbud avgas, ett av SkogForsk med ett offererat pris på 164 000 kr och ett av BeFore med ett offererat pris på 330 000 kr. Uppdraget gavs sedan till SkogForsk.

I stämmningsansökan formulerades yrkandet i huvudsaken så att "A.J. med firma BeFore yrkar att tingsrätten förpliktar SkogForsk att till BeFore utge 330 000 kr". Som grund för sin talan anförde A.J. följande. SkogForsk har genom avtalen den 10 december 1999 åtagit sig *att* under åren 2000 och 2001 anlita honom att på uppdragsbasis genomföra de skogsbruksenkäter och eventuellt anslutande konkurrensanalyser som kunde aktualiseras under perioden, *att* inte aktivt marknadsföra sig för egna uppdrag baserade på enkäterna under perioden *samt att* vid förfrågningar om sådana i första hand hänvisa till BeFore. Överenskommelsen innebar att han gavs ensamrätt att utföra uppdrag baserade på skogsbruksenkäterna. Uppdraget från Statsskogsutredningen avsåg en sådan anslutande konkurrensanalys som SkogForsk skulle ha anlitat honom för att utföra. Genom att själv genomföra uppdraget har SkogForsk brutit mot ramöverenskommelsen. I vart fall har SkogForsk brutit mot uppdragsavtalet då man genom att lämna en offert till Statsskogsutredningen aktivt har marknadsfört sina tjänster på området och då man inte hänvisat till BeFore. SkogForsk är skyldigt att ersätta den skada han åsamkats genom SkogForsks avtalsbrott.

SkogForsk bestred käromålet. Tingsrätten fann dock att SkogForsk brutit mot uppdragsavtalet och därmed var skadeståndsskyldigt gentemot A.J.. Tingsrätten förpliktade SkogForsk att till A.J. med firma BeFore utge 300 000 kr jämte ränta samt ersättning för rättegångskostnader. I tingsrättens dom angavs att överklagande skall vara ställt till Arbetsdomstolen.

SkogForsk har överklagat tingsrättens dom och har bl.a. yrkat att målet skall överlämnas till Svea Hovrätt då det inte utgör en arbetstvist.

A.J. har invänt att målet utgör en arbetstvist.

SkogForsk har till stöd för sin begäran om att målet skall överlämnas till hovrätten anført i huvudsak följande. A.J. har tidigare varit anställd hos SkogForsk men den tvist som är föremål för prövning berör inte hans anställningsförhållande. Hans anställning upphörde den 1 maj 2001 och dessförinnan var han tjänstledig under en längre tid. De åtgärder som påstås grunda skadeståndsskyldighet har inträffat under perioden juni-augusti 2001 och ligger således i tiden efter anställningens upphörande. Tvisten avser ett krav som framförts av A.J. i dennes egenskap av rörelseidkare i den egna firman BeFore. Frågan om det föreligger ett anställningsförhållande eller inte ingår över huvud taget inte i den grund som åberopas till stöd för talan.

A.J. har anført i huvudsak följande. Det är visserligen riktigt att han yrkat skadestånd för ekonomisk skada som drabbat honom under det han bedrivit egen verksamhet. Talan grundar sig dock uteslutande på överenskommelser som träffades under den tid när han var anställd vid SkogForsk. A.J. hade att ta ställning till ett avtalspaket som innebar att han dels skulle lämna sin

långvariga anställning vid SkogForsk, dels ha tillräckligt goda förutsättningar för att klara sin försörjning under år 2000 och 2001 och dels därefter erhålla en avtalspension från och med 60 års ålder. För A.J. handlade det inte i första hand om att starta en egen verksamhet utan att skapa en ekonomisk trygghet för tiden fram till den ordinarie pensionsåldern. Mot denna bakgrund kan det alltså konstateras att tvisten grundar sig på ett långvarigt anställningsförhållande. Det saknar därmed betydelse att den tvistefråga som målet i första hand gäller kan tyckas ha en mer affärsmässig prägel. I grunden gäller dock målet huruvida SkogForsk stått för sina åtaganden gentemot A.J. när det gäller att låta honom få ekonomiska förutsättningar att försörja sig fram till 60 års ålder.

Skäl

För att Arbetsdomstolen skall vara behörig att ta upp den tvist som målet avser krävs att tvisten utgör en arbetstvist. Med arbetstvist avses enligt 1 kap. 1 § första stycket arbetstvistlagen en tvist som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Frågan huruvida en tvist är av denna beskaffenhet skall domstolen självständigt ta upp till prövning.

För det fall ett anställningsförhållande ingår som ett nödvändigt moment i den åberopade grunden för käromålet dvs. om det för bifall till käromålet är avgörande att ett anställningsförhållande föreligger, blir tvisten alltid att betrakta som en arbetstvist. Saknar det däremot som i detta fall betydelse för utgången i målet huruvida det föreligger ett anställningsförhållande eller inte, skall domstolen självständigt pröva frågan om ett anställningsförhållande verkligen föreligger innan målet kan prövas i sak. Finner man därvid att den nödvändiga anknytningen till ett anställningsförhållande saknas är det inte fråga om någon arbetstvist.

Det är ostridigt i målet att det inte längre förelåg något anställningsförhållande mellan SkogForsk och A.J. vid tidpunkten för tvistens uppkomst. Även tvister mellan arbetsgivare och förutvarande arbetstagare utgör dock arbetstvister nämligen om tvisten grundar sig på deras tidigare anställningsförhållande. Som exempel på sådana tvister nämns i förarbetena till lagen om rättegången i arbetstvister (prop. 1974:77 s. 139) tvist om avgångsförmåner eller rätt till pension.

För att en arbetstvist skall anses föreligga krävs emellertid också att tvisten rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare i denna deras egenskap. Enligt Arbetsdomstolens mening måste tvisten i detta mål anses röra A.J. i egenskap av egen företagare och inte i egenskap av tidigare arbetstagare. Det skulle knappast komma i fråga att som en arbetstvist betrakta t.ex. en tvist mellan A.J. och SkogForsk om ersättning för ett uppdrag som han i enlighet med avtalen utfört åt SkogForsk.

Enligt Arbetsdomstolens mening kan tvisten i detta mål inte anses ha sådan anknytning till det tidigare anställningsförhållandet att den utgör en arbetstvist.

Slut

Arbetsdomstolen överlämnar med stöd av 2 kap. 7 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister målet till Svea Hovrätt.

Ledamöter: Hans Tocklin, Dag Ekman, Karin Isacson, Bengt Huldt, Ola Bengtson, Stina Nilsen och Henry Sjöström. Enhälligt.

Sekreterare: Inge-Marie Nilsson